

Preek 18 april 2021; ds. H. de Leede, Amersfoort

Inleidende woorden bij de lezingen:

Geloof krijgt in ons leven de gestalte van de hoop. Geloven is hopen. Het is vooral de apostel Petrus die dat benadrukt in zijn brief, de eerste Petrusbrief, onze epistellezing van vanmorgen. Het geloof in de opgestane Christus zet ons leven in het teken van de hoop, in de modus van de hoop. De hoop kleurt ons leven, geeft ons leven richting. Hoe werkt dat? En hoe werkt dat door in ons leven, in ons persoonlijk, innerlijk leven en in ons samenleven met anderen? Dat is het thema voor deze dienst: de christelijke hoop als levensvorm. En ik hoop dat met u samen te doen door een christelijk cliché op te poetsen, om het wat plat te zeggen. Ik bedoel de uitdrukking die de meesten van ons, en zeker de 40+ wel kennen: *Deo Volente*, zo de HERE wil en wij leven, ook wel afgekort als DV.

Lezingen:

Evangelielezing: Mattheüs 6, 25 tot 34

Epistellezing: I Petrus 1, 12 tot 25 en Jacobus 4, 12 tot 17

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Ik zou, wanneer we allemaal hier waren, een kleine peiling willen houden. Nu alleen maar als vraag om voor u of jezelf te beantwoorden:

Wie van u heeft in de afgelopen vijf jaar – laten we het ruim nemen – in een mail, of in een brief of in een officiële uitnodigingskaart, bij een aanstaand jubileum bijvoorbeeld, de uitdrukking *deo volente*, of de afkorting DV of misschien wel de hele Nederlandse tekst: *Zo de HERE wil en wij leven* – dus wie van u heeft dat opgeschreven of getypt. DV, *deo volente*?

Oké, boeiend zou zijn om daar ook even op door te praten met wie naast je zit in de bank, of ouderen met jongeren, wat dat nu betekent. Of je het meer of minder doet dan voorheen. *Deo volente*.

Schepen werden vroeger wel gedoopt als *deo volente*, las ik. *Deo volente*, zo de HERE wil en wij leven.

Dat zou u moeten zeggen: “Als de HERE wil en wij leven, dan zullen of dit of dat doen.” Aldus de apostel Jakobus, in zijn brief over het praktische christen-zijn, de brief over het geleefde geloof. Een brief vol met opmerkingen en aanwijzingen voor de praktijk van het christelijke leven, de werken.

De Jacobusbrief heeft wel iets van een wijsheidsboek, zoals het boek Spreuken in het Oude Testament. Bijna letterlijk lezen we die verwantschap in onze passage over *deo volente*. Spreuken 27 vers 1 zegt iets vergelijkbaars: “Beroem u niet op de dag van morgen, want u weet niet wat een dag kan baren.”

In diezelfde lijn neemt de apostel een groepje gelovigen in de gemeenten van zijn regio op de korrel: de handelsreizigers, de kooplieden, en dan vooral degenen die het zichtbaar goed doen. In elk geval hoorbaar goed. Jakobus hoort het ze zeggen, onder de koffie en een glas wijn na de kerkdienst: “Vandaag of morgen reizen we af naar die en die stad: Thessaloniki, en zeker gaan we daarna naar Korinthe, de marktdagen daar zijn immens groot, daar kun je veel geld verdienen, en, zo vult een ander aan: vergeet Efese niet.” Ja, zo concluderen ze: we zullen wel een jaar van huis zijn, handeldrijven. Maar het resultaat mag er zijn: we zullen veel geld verdienen. Reken maar van *yes*.

We horen de echo anno 2021, of moeten we onszelf onderbreken: tot voorjaar 2020: ‘Morgen neem ik de nachttrein naar Londen, daarna een binnen-Europese vlucht naar Frankfurt, en ik denk dat ik toch ook direct doorga naar Berlijn’. Veel geld te verdienen. Ja – het is spijtstijd, beroerd dat deze week ook onze dochter examen doet, maar ja: het speelkwartier is voorbij.

We zien het voor ons, we horen misschien wel onszelf – tot vorig jaar begin maart, de dag na biddag haast vanzelfsprekend: wij maken onze plannen, en onze planningen daarbij.

En dan gaat de apostel los:

“... u, die niet weet wat er morgen gebeuren zal, want hoe is uw leven? Het is immers een damp, die voor een korte tijd verschijnt en daarna verdwijnt.”. En daarom moeten jullie weer eens leren om *deo volente* te zeggen, wanneer je je plannen maakt. En daarom moeten jullie weer eens *DV* in je mails en brieven typen bij de datum van je plannen. Want je kunt morgen wel onder de tram komen. “Jullie zouden moeten zeggen: Als de HERE wil en wij leven, dan zullen wij dit of dat doen.”

Zegt de apostel dat, net zoals ik nu doe, een beetje bozig, op een wat schelderige toon. “*Nemen jullie, slappe gesecculariseerde christenen, eens een voorbeeld aan de orthodoxe moslims, die tenminste bij alles zeggen ‘insjallah’: Als Allah het wil.*”

Ik denk dat de apostel dat niet zegt en ook niet beoogt te zeggen. Hij beoogt zeker geen angstige mensen van ons te maken, die bij alles denken dat God misschien wel grote rampen voor ons in petto heeft. Het is niet zijn bedoeling dat wij dominees eens goed inpeperen bij u dat de corona-crisis maar eens goed heeft laten zien dat wij niks in de melk te brokkelen hebben. Het doel is niet dat we angstige mensen worden, zo van: je weet maar nooit.

Laten we in elk geval wel onze kleinheid en kwetsbaarheid beseffen, en in elk geval ons indekken, door het er wel echt bij te zeggen: *deo volente*. Want, wanneer ik het er nou eens niet had bij gezet op de trouwkaart, dat *wij DV op 27 augustus gaan trouwen*, en er gebeurt iets, waardoor het allemaal niet door kon gaan. Dat zou ik mijzelf niet vergeven.... . Is dat de bedoeling? Geloof als afhankelijkheid van God voor en van angstige mensen??? Zo’n bangige levenshouding, waar een beetje ondernemende handelsreiziger toen, of een zelfbewuste CEO anno nu echt geen boodschap heeft. En ook geen boodschap hoeft te hebben. Want – hij of zij kan er ook niets mee.

Wat beoogt Jakobus met zijn confronterende opmerkingen? Want: dat zijn het natuurlijk wel degelijk. Het zijn eigenlijk twee klassieke christelijke uitdrukkingen: *Memento mori* en *deo volente*. Dat zijn aloude woorden uit de Psalmen, uit de Wijsheidsliteratuur: over het leven als een damp, die voor korte tijd verschijnt en daarna verdwijnt. *Fffft.... Weg*. Wat: volgende week, wat: volgend jaar: je weet niet eens wat er morgen gebeuren zal. Een virus kan de hele wereld stilleggen. Zo confronteert hij deze gelovigen in de gemeente met hun sterfelijkheid, hun eindigheid. Zoals Jezus zelf doet in die bekende gelijkenis van de rijke dwaas, die het al helemaal voor zich ziet: rijke oogsten, grote schuren, goed investeren, schaalvergroting. “Gij dwaas, nog deze nacht....”

Maar nogmaals – is dat een gelijkenis om ons bang te maken? Bedoelt Jakobus met zijn voorbehoud *deo volente* een impliciete waarschuwing tegen het maken van plannen? En vooral tegen grote plannen? Is de boodschap dat wij een toontje lager moeten zingen?

Ik denk dat we het anders moeten horen: niet *klein* denken, maar *anders* denken. Niet een toontje lager, maar een ander liedje. Om het zo te zeggen.

Niet klein denken, niet angstig leven, niet ‘laten we maar niet te veel plannen maken’. Neen – wij leven uit de hoop, geloven is hopen, uitzien, groot van God denken, en zijn toekomst. Dat geloof, die hoop nodigt uit om plannen te maken. Dat is het grote gelijk in die bekende uitdrukking van Luther: als ik zou weten dat morgen de wereld vergaat, zou ik vandaag nog een appelboom planten.

Daarom die lezing uit I Petrus. Krachtens de Opstanding van Christus geloven wij in de wedergeboorte, in het nieuwe, en daarom maken wij plannen, plannen om te bouwen, de gemeente te bouwen, als een woonstede Gods in de Geest. De christen is waakzaam en nuchter, en staat zo in de wereld, krachtig in de HERE. Hoopvol en vol energie. Krachtens de Opstanding van Christus geloven wij het onmogelijke: de leeuw en het lam liggen samen, en een kind steekt al spelend de hand in het nest van de adder. Daarom doen wij zo groot mogelijke stappen die we voor godsonmogelijk hadden gehouden.

Dat vraagt: **anders** denken. Anders in het leven staan, het gewone leven in een andere werkelijkheid vorm geven. Vanuit God. Vanuit het zicht op zijn komst, de toekomst die op ons toekomt.

En wat maakt dat nu voor verschil? Wat is nu het verschil tussen wat Jakobus hoort en ziet bij die groep die hij aanspreekt, en wat hij voor zich ziet bij hen, bij ons, wanneer wij weer leren zeggen *deo volente*, zo de HERE wil en wij leven?

Want het kan uitlopen op dezelfde handelsreis, met dezelfde inzet, met dezelfde ondernemingszin. Hoor maar als ik het nog eens lees:

Wij zullen vandaag of morgen naar die en die stad reizen, en daar een jaar doorbrengen en handeldrijven en winst maken. Nou en: wat is daarop tegen? En wat is er eigenlijk anders, wanneer Jakobus ons oproept: *Jullie moeten zeggen: Zo de HERE wil en wij leven, dan zullen wij dit of dat doen.* Dat 'dit of dat, kan heel goed hetzelfde zijn als 'eerst naar Londen, dan naar Frankfurt en eventueel ook nog naar Berlijn, om goede zaken te doen.

Wat is het verschil?

Is dit niet het verschil, een beslissend verschil:

Wie heeft geleerd te zeggen 'Zo de HERE wil en wij leven' – wie dus vertrouwd is met zijn of haar eindigheid, met zijn kwetsbaarheid, zijn afhankelijkheid – die is in staat om te zeggen 'zullen we dit keer wel gaan, gaat er niet iets anders voor, is er misschien een andere bestemming.' Wie geleerd heeft 'deo volente' te zeggen, is in staat de signalen van het leven vandaag op te pakken, en is in staat zich niet te laten verblinden door eerder ingenomen posities en door gestelde doelen en door beoogde en beloofde groeicijfers, of door die vervloekte *targets*.

Kijk –gelovigen zoals de apostel van ons hoopt dat we zullen zijn, die zijn evengoed bezig met eten, drinken, kleding, handel, werk, kinderen verwekken, opvoeden, zorgen en zelf zorgbehoevend zijn. Maar *zij leven bij de dag*, elke dag nieuw, elke dag een dag van God, die mij geschonken wordt, waarin mogelijk God een andere kant met mij op wil, anders dan ik eerder dacht: dat merk ik, of het wordt mij aangereikt, of er gebeurt iets waardoor een reis naar Londen en via Frankfurt en Berlijn weer terug er niet in zit. Er misschien wel nooit meer in zit. Kijk – daarvoor open staan – dat is de levensvorm van de mens die heeft leren zeggen: *Deo volente*. Dat is geen angstig leven, of een geloof van bange mensen, dat is niet 'zelf maar geen beslissingen hoeven nemen, want God beslist'. Neen. Het is de moed van de mens om zo te leven, dat zijn leven er niet van af hangt, zo te bezitten dat zijn leven niet van zijn bezit afhangt, zo te werken dat zij niet samenvalt met haar prestaties, zo winst te maken dat er geen groter vreugde is dan om daarvan te delen.

Wie 'in Christus' is, wie weet dat leven en sterven geborgen is, omvat door en in Christus, die leeft met grote vergezichten en tegelijk bij de dag.

Gelovige nonchalance zou je het kunnen noemen. 'We zien wel hoe het loopt: Waar Jezus ons voorgaat, komt het altijd goed'.

Amen.